

Česká republika
N Á L E Z
Ústavního soudu

Ústavní soud rozhodl dne 15. února 2012 v senátu složeném z předsedy Vojena Güttlera a soudců Františka Duchoně a Elišky Wagnerové (soudce zpravodaj) ve věci ústavní stížnosti stěžovatele **T.Z.**, zastoupeného JUDr. Ivem Koulou, advokátem se sídlem Teplice, Masarykova 668/29, proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 29. 7. 2011 sp. zn. 8 UL 204/2011, za účasti Krajského soudu v Ústí nad Labem jako účastníka řízení, se souhlasem účastníků řízení bez ústního jednání,

t a k t o :

- I. Postupem Okresního soudu v Ústí nad Labem v řízení vedeném pod sp. zn. 12 EC 1986/2010 bylo porušeno základní právo stěžovatele garantované čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.**
- II. V dalším se ústavní stížnost z a m í t á .**

O d ů v o d n ě n í :

I.

1. Ústavní stížností podanou prostřednictvím veřejné datové sítě s platným kvalifikovaným certifikátem dne 15. 8. 2011, tedy podanou ve lhůtě 60 dnů od doručení napadeného rozhodnutí [ust. § 72 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“)], se stěžovatel domáhal zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem s tvrzením, že jím byla porušena jeho základní práva garantovaná v čl. 36 odst. 1 a 3 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), v čl. 1 a čl. 90 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“).

2. Stěžovatel v ústavní stížnosti namítané porušení svých práv spatřoval v tom, že krajský soud v odůvodnění svého rozhodnutí, jímž byl zamítnut návrh stěžovatele na určení lhůty k provedení procesního úkonu dle ust. § 174a zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „SSZ“), uvedl, že v řízení před Okresním soudem v Ústí nad Labem sp. zn. 12 EC 1986/2010 dochází k průtahům, jejichž příčina však spočívá ve výjimečné situaci oddělení EC Okresního soudu v Ústí nad Labem, které eviduje několik desítek tisíc nevyřízených věcí, které jsou vyřizovány dle pořadí nápadu, a proto nelze návrhu stěžovatele vyhovět. Stěžovatel poukázal na

právní závěry obsažené v nálezech Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 55/94 ze dne 14. 9. 1994 (N 42/2 SbNU 35) a sp. zn. IV. ÚS 466/97 ze dne 11. 3. 1998 (N 38/10 SbNU 251). Dle názoru stěžovatele spočívá napadené rozhodnutí na nesprávném právním posouzení věci, když nemožnost vyhovění návrhu stěžovatele je odvozována z objektivních důvodů, přičemž ty nejsou pro věc relevantní.

3. Proto, s ohledem na výše uvedené, stěžovatel navrhl, aby Ústavní soud v záhlaví citované rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem svým nálezem zrušil a přikázal Okresnímu soudu v Ústí nad Labem, aby dále nepokračoval v průtazích a neprodleně vydal elektronický platební rozkaz či nařídil ve věci jednání.

4. Ústavní soud vyzval účastníka řízení, aby se vyjádřil k ústavní stížnosti. Krajský soud v Ústí nad Labem prostřednictvím příslušného předsedy senátu 8 UL JUDr. Viléma Šetka plně odkázal na odůvodnění svého rozhodnutí s tím, že situace u okresního soudu v agendě EC se nezměnila, přičemž od začátku roku (pozn. 2011) vyřizoval krajský soud celkem 630 návrhů dle ust. § 174a SSZ, z nichž zhruba 600 se týkalo právě agendy EC u Okresního soudu v Ústí nad Labem.

5. Ústavní soud dále vyzval vedlejšího účastníka (Ministerstvo spravedlnosti České republiky) k vyjádření se ve stanovené lhůtě k ústavní stížnosti, a to s ohledem na jeho postavení jako žalovaného v řízení sp. zn. 12 EC 1986/2010 a s ohledem na skutečnost, že řešené otázky – personálie, organizace justice apod. – patří plně do jeho kompetence (viz ust. § 11 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších případů). Ministerstvo spravedlnosti se ke škodě věci nevyjádřilo.

6. Podle ust. § 44 odst. 2 zákona o Ústavním soudu může Ústavní soud se souhlasem účastníků upustit od ústního jednání, nelze-li od tohoto jednání očekávat další objasnění věci. Účastníci souhlas poskytl a od ústního jednání bylo upuštěno.

II.

7. Ústavní soud si k posouzení námitek a tvrzení stěžovatele rovněž vyžádal spis Okresního soudu v Ústí nad Labem sp. zn. 12 EC 1986/2010, z něhož zjistil následující, pro řízení o ústavní stížnosti rozhodující skutečnosti.

8. Návrhem na vydání elektronického platebního rozkazu ze dne 14. 12. 2010 se stěžovatel u Okresního soudu v Ústí nad Labem domáhal na Ministerstvu spravedlnosti zaplacení částky ve výši 150.000,- Kč s příslušenstvím, představující stěžovatelem nárokované odškodnění za průtahy v řízení vedeném u Krajského soudu pod sp. zn. 34 C 125/2000. Podáním ze dne 20. 7. 2011 navrhl stěžovatel určení lhůty k provedení procesního úkonu dle ust. § 174a SSZ, když předtím neuspěl se svou stížností na průtahy v řízení dle ust. § 164 SSZ. Usnesením ze dne 29. 7. 2011 sp. zn. 8 UL 204/2011 zamítl Krajský soud v Ústí nad Labem stěžovatelův návrh na určení lhůty k provedení procesního úkonu, když uvedl, že ve věci dochází k průtahům, které jsou však objektivního charakteru, tedy nezaviněné, a jejich příčina spočívá ve výjimečné situaci u Okresního soudu v Ústí nad Labem (oddělení EC), jež eviduje několik desítek tisíc nevyřízených věcí. Pokud jsou tyto věci vyřizovány dle pořadí, jak plyne z vyjádření předsedkyně Okresního soudu v Ústí nad Labem, nelze návrhu na určení lhůty k provedení procesního úkonu vyhovět, neboť takový postup by znamenal upřednostnění vyřízení konkrétní věci na úkor jiných. Dle názoru krajského soudu je

smyslem právní úpravy obsažené v ust. § 174a SSZ určení lhůty k provedení procesního úkonu v těch případech, kdy jsou zjištěny časové prodlevy při vyřizování věci, jež jsou však neodůvodněné, tedy zaviněné, přičemž o takový případ se v projednávané věci zjevně nejedná. Krajský soud pak, s ohledem na to, že stěžovatel neměl ve věci úspěch, nepřiznal stěžovateli právo na náhradu nákladů řízení.

9. Stěžovatel předložil Ústavnímu soudu i dopis předsedkyně Okresního soudu v Ústí nad Labem JUDr. Eleonory Studničné ze dne 1. 7. 2011, jímž byla vyřizována stížnost stěžovatele na průtahy v řízení. Pro autenticitu uvádí Ústavní soud doslovné relevantní citace předmětného dopisu: *„Okresní soud v Ústí nad Labem se v agendě elektronických platebních rozkazů prudce vymyká normálu a situaci na jiných okresních soudech, když v současné době eviduje téměř 35 000 těchto věcí, ačkoli měsíčně jich vyřizuje stejné množství jako velikostně srovnatelné soudy. Máme totiž bezkonkurenčně nejvyšší nápad této agendy, který se navíc v roce 2010 oproti roku 2009 v celém Severočeském kraji více než zdvojnásobil, přičemž zůstatek nevyřizených věcí EC podepsaného soudu je vyšší než součet zůstatků zbývajících devíti okresních soudů Severočeského kraje. Přesto, že se tato situace vyhroutil již v průběhu minulého roku, nebyla nám přidána žádná tabulková místa ..., takže oddělení EC stále čítá pouze 10 osob, bez ohledu na skutečnost, že odpovídající počet se odhaduje na 30. Navíc elektronické vydávání platebních rozkazů již od počátku obecně nefunguje a s těmito návrhy tedy musíme zacházet jako s běžnými žalobami, tj. odstranit z nich závady, vytisknout je včetně příloh a zkompletovat do klasického spisu. V případech, kdy je nám z některé advokátní kanceláře zasláno cca 1 500 návrhů na CD (což se stává zcela běžně), jsou pracovníci ... zavaleni na dlouhou dobu dopředu. Byli jsme tedy nuceni přistoupit k řešení tím způsobem, že se vždy vytiskne a zpracuje určitá část těchto podání v pořadí, v jakém byly soudu doručeny a ostatní podání mezitím musí čekat, až na ně spravedlivě dojde řada. Tuto situaci náš soud nezavinil a ani jí nemůže ovlivnit, neboť jako rozpočtová organizace je závislý na finančních prostředcích, které dostane přidělené od státu. Na naše opakovaná upozornění na katastrofální situaci a opakované žádosti o navýšení počtu administrativních pracovníků prozatím nebylo reagováno a naopak pro letošní rok nám bylo nařízeno, v důsledku celostátních úspor, ještě počet pracovníků soudu snížit. Se zlepšením shora uvedené situace tedy v dohledné době nelze počítat. ... Tedy navzdory zahlcení soudu agendou EC, jakož i objektivní nemožnosti přijmout opatření k nápravě tak, jak ukládá ust. § 173 odst. 3 SSZ, jsem tudíž nucena vyhodnotit Vaši stížnost jako důvodnou. Abych dostála povinnosti uložené mi shora citovaným zákonným ustanovením, zasilám kopii mého vyřízení Vaší stížnosti přímo Ministerstvu spravedlnosti ČR, protože stav, který tyto objektivní průtahy způsobuje, může odstranit právě pouze MSp ČR. Osobně se Vám jménem soudu za tyto průtahy omlouvám, i když věřím, že vzhledem k výše uvedenému lze naši situaci plně pochopit, a to včetně skutečnosti, že na ní neneseme vinu.“*

10. Ve spise je dále založen úřední záznam ze dne 19. 1. 2012, ve kterém soudkyně Okresního soudu v Ústí nad Labem JUDr. Zuzana Berčíková vysvětluje, z jakého důvodu nevyhověla dvěma žádostem Ústavního soudu (ze dne 23. 11. 2011 a ze dne 10. 1. 2012) o zaslání předmětného spisu, kde je mimo jiné uvedeno, že *„vzhledem k počtu věcí vyřizovaných v rejstříku C a zejména EC (několik desítek tisíc) u Okresního soudu v Ústí nad Labem soudkyně spis nestudovala, neboť zatím neměla v úmyslu činit v něm, s přihlédnutím ke stáří věci, žádné úkony (věci jsou vyřizovány podle data nápadu, což v současné době znamená vyřizování věcí EC napadlých v roce 2009 a v prvním pololetí roku 2010).“*

III.

11. Poté, co Ústavní soud konstatoval, že ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 *a contrario* zákona o Ústavním soudu), je podána včas a splňuje ostatní náležitosti vyžadované zákonem [ust. § 30 odst. 1, § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu], přistoupil k jejímu meritornímu projednání, přičemž dospěl k závěru, že je důvodná. Úkolem Ústavního soudu je jen ochrana ústavnosti, a nikoliv kontrola „běžné“ zákonnosti (čl. 83 Ústavy). Ústavní soud není povolán k přezkumu správnosti aplikace „jednoduchého“ práva. Do rozhodovací činnosti obecných soudů je oprávněn zasáhnout pouze tehdy, byla-li pravomocným rozhodnutím těchto orgánů veřejné moci porušena stěžovatelova základní práva či svobody chráněné ústavním pořádkem České republiky, protože základní práva a svobody vymezují nejen rámec normativního obsahu aplikovaných právních norem, nýbrž také rámec jejich ústavně konformní interpretace a aplikace.

12. Ústavní soud ve svých rozhodnutích opakovaně vyslovuje, že právo na projednání věci bez zbytečných průtahů, resp. právo na vyřízení věci v přiměřené lhůtě je nedílnou součástí práva na spravedlivý proces garantovaného v čl. 36 odst. 1 ve spojení s čl. 38 odst. 2 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy [srov. kupř. nálezy sp. zn. I. ÚS 5/96 ze dne 5. 11. 1996 (N 116/6 SbNU 335), sp. zn. IV. ÚS 358/98 ze dne 10. 11. 1998 (N 140/12 SbNU 303) či sp. zn. I. ÚS 600/03 ze dne 16. 1. 2004 (N 6/32 SbNU 35)]. Průtahy v řízení či nečinnost orgánu veřejné moci jsou Ústavním soudem hodnoceny jako jiný zásah orgánu veřejné moci, přičemž k pojmovému vymezení jiného zásahu orgánu veřejné moci ve smyslu čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy se ve svých rozhodnutích opakovaně vyslovuje tak, že *„zpravidla půjde o převážně jednorázový, protiprávní, a zároveň protiústavní útok těchto orgánů vůči základním ústavně zaručeným právům (svobodám), který v době útoku představuje trvalé ohrožení po právu existujícího stavu, přičemž takový útok sám není výrazem (výsledkem) řádné rozhodovací pravomoci těchto orgánů a jako takový se vymyká obvyklému přezkumnému či jinému řízení; z této fakticity musí posléze vyplynout, že důsledkům takového zásahu orgánu veřejné moci, neplynoucímu z příslušného rozhodnutí, nelze čelit jinak než ústavní stížností, příp. nálezem Ústavního soudu, obsahujícím zákaz takového zásahu. Tato podmínka není přirozeně splněna tam, kde poškozenému je k dispozici ochrana daná celým právním řádem republiky“* [nálezy sp. zn. III. ÚS 62/95 ze dne 30. 11. 1995 (N 78/4 SbNU 243), nálezy sp. zn. III. ÚS 685/06 ze dne 10. 4. 2008 (N 70/49 SbNU 51)]. Možnosti zásahu Ústavního soudu do procesů vedených obecnými soudy jsou tedy - a to i v případě namítaných průtahů v řízení - omezeny až na situace, když náprava nebyla zjednána jinak, zde jmenovitě ani na základě instrumentu zakotveného v ustanovení § 174a SSZ, jehož prostřednictvím se lze dožadovat určení lhůty k provedení procesního úkonu, neboť svým smyslem a účelem - a to i ve vztahu ke stěžovatelem popsanému stavu v daném řízení - přiléhavým a efektivním prostředkem nápravy nutně je (k nezbytnosti vyčerpání tohoto prostředku pro založení přípustnosti ústavní stížnosti a argumentaci stěžovatelů srov. usnesení Ústavního soudu ve věcech sp. zn. III. ÚS 2117/10 ze dne 30. 9. 2010, usnesení sp. zn. I. ÚS 502/10 ze dne 15. 4. 2010, usnesení sp. zn. III. ÚS 394/10 ze dne 25. 3. 2010 a další).

13. K otázce posuzování délky řízení a její přiměřenosti (resp. nepřiměřenosti) se pak opakovaně připomíná, že tuto nelze vyjádřit numericky, neboť je podmíněna objektivně charakterem projednávané věci a musí být zkoumána s ohledem na konkrétní okolnosti případu, složitost věci, požadavky na provádění dokazování v průběhu řízení, jednání a

procesní aktivity stěžovatele a ostatních účastníků řízení, jakož i chování příslušných orgánů [usnesení sp. zn. I. ÚS 566/06 ze dne 13. 2. 2007, nález sp. zn. I. ÚS 554/04 ze dne 31. 3. 2005 (N 67/36 SbNU 707)]; v úvahu je přitom nutné vzít i to, co je pro stěžovatele v řízení v sázce. Průtahy v řízení však nelze ospravedlnit obecně známou přetížeností soudů; je totiž „*věcí státu, aby organizoval své soudnictví tak, aby principy soudnictví, zakotvené v Listině a Úmluvě, byly respektovány a případné nedostatky v tomto směru nemohou jít k tíži občanů, kteří od soudu právem očekávají ochranu svých práv v přiměřené době*“ [nález sp. zn. IV. ÚS 55/94, nález sp. zn. III. ÚS 685/06, nález sp. zn. IV. ÚS 391/07 ze dne 7. 8. 2007 (N 122/46 SbNU 151), nález sp. zn. IV. ÚS 466/97, sp. zn. I. ÚS 543/03 ze dne 29. 1. 2004 (N 13/32 SbNU 119), srov. též stanovisko pléna sp. zn. Pl. ÚS-st 6/98 ze dne 17. 2. 1998 (ST 6/10 SbNU 254)].

14. Nezávislost rozhodování obecných soudů se uskutečňuje v ústavním a zákonném procesněprávním a hmotněprávním rámci [viz nález sp. zn. III. ÚS 84/94 ze dne 20. 6. 1995 (N 34/3 SbNU 257)]. Listina pak zakotvuje povinnost obecných soudů postupovat zákonem stanoveným způsobem. Tento princip obsažený v čl. 2 odst. 2 Listiny zajišťuje právo jednotlivce domáhat se stanoveným postupem svého práva u příslušného orgánu a zároveň představuje materiální obsah procesních garancí obsažených v hlavě páté Listiny [nález sp. zn. I. ÚS 31/04 ze dne 16. 11. 2004 (N 171/35 SbNU 307)]. Ústavní soud v nálezu sp. zn. I. ÚS 385/07 ze dne 12. 8. 2009 [též např. nález sp. zn. II. ÚS 862/10 ze dne 19. 5. 2010 (N 110/57 SbNU 403)] poukázal na jeden z významných aspektů právního státu, tj. na to, že k principu rovnosti účastníků řízení neoddělitelně patří hodnota právní jistoty a z ní vyplývající princip ochrany důvěry občanů v právo, které jsou v nejobecnější podobě obsaženy v čl. 1 odst. 1 Ústavy. Povaha materiálního právního státu potom vyznačuje rovněž s ním spjatou maximu, podle níž, jestliže někdo jedná v (oprávněné) důvěře v nějaký zákon (resp. v právo vůbec), nemá být v této své důvěře zklamán [nález sp. zn. IV. ÚS 215/94 ze dne 8. 6. 1995 (N 30/3 SbNU 227)]. Jak vyplývá z rozhodovací praxe Ústavního soudu, rozlišování vedoucí k porušení principu rovnosti je nepřípustné ve dvojím ohledu: může působit jednak jako akcesorický princip, který zakazuje diskriminovat osoby při výkonu jejich základních práv, a jednak jako neakcesorický princip zakotvený v čl. 1 Listiny, který spočívá ve vyloučení libovůle zákonodárce při rozlišování práv určitých skupin subjektů.

IV.

15. Vzhledem k závěrům předsedkyně Okresního soudu v Ústí nad Labem (bod 9) a závěrům, obsaženým v odůvodnění napadeného rozhodnutí (bod 8), kde jsou průtahy v řízení vedeném u Okresního soudu v Ústí nad Labem sp. zn. 12 EC 1986/2010 explicitně konstatovány, není dle Ústavního soudu třeba se jimi podrobněji zabývat a pro posouzení věci z nich Ústavní soud může spolehlivě vycházet, když jen uvádí, že v předmětném řízení (návrh na vydání elektronického platebního rozkazu) nebyl od podání návrhu (dne 14. 12. 2010) učiněn do dnešního dne jediný úkon, jež by směřoval k rozhodnutí věci [nadto, vzhledem k obsahu stěžovatelova návrhu (bod 8) je až do očí bijící, že v předmětném řízení nedošlo ani k z podstaty nikterak neformalizovanému zkoumání podmínek řízení]. Ústavní soud proto dospěl k závěru, že v předmětném řízení dochází k průtahům a tudíž, že je zasaženo do ústavně zaručeného práva stěžovatele na projednání věci bez zbytečných průtahů podle čl. 38 odst. 2 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy (bod 12).

16. Byť Ústavní soud zpravidla nezkoumá, zda průtahy v řízení spočívají na subjektivních či objektivních faktorech (viz např. nález sp. zn. IV. ÚS 466/97), je

v daném případě nepochybné (bod 8, 9 a 10) a zcela zřejmé, že shora uvedené důvody průtahů v řízení jsou dány mimořádnou a tristní situací v agendě EC u Okresního soudu v Ústí nad Labem, tedy jsou ryze rázu objektivního. Tento závěr Ústavního soudu nikterak nebagatelizuje či neospravedlňuje dané průtahy v řízení (bod 13), je však klíčový pro posouzení efektivity „tradičních“ - preventivních prostředků k ochraně práva stěžovatele (zejm. návrh dle ust. § 174a SSZ a právní prostředky, jež má k dispozici Ústavní soud). Domáhá-li se ústavněprávní ochrany účastník soudního řízení, které v době podání jeho ústavní stížnosti probíhá a podstatou stížnostního žádání je zamezení časovým prodlevám, tak v případě vyhovění ústavní stížnosti Ústavní soud svým nálezem konstatuje porušení práva stěžovatele (bod 15), zakáže orgánu veřejné moci porušovat, resp. pokračovat v porušování ústavně zaručeného práva navrhovatele [srov. např. nález sp. zn. I. ÚS 313/97 ze dne 11. 12. 1997 (N 157/9 SbNU 361) a další] a případně přikáže, aby v konkrétní věci orgán veřejné moci (neprodleně) jednal [srov. nálezy sp. zn. IV. ÚS 466/97 a nález sp. zn. II. ÚS 225/01 ze dne 4. 7. 2001 (N 102/23 SbNU 35), a další], či aby, pokud je to možné, obnovil stav před porušením (srov. např. nález sp. zn. I. ÚS 5/96 a další).

17. Po nabytí účinnosti zákona č. 192/2003 Sb., kterým se mění SSZ (tj. v příslušné části ode dne 1. 7. 2004), Ústavní soud striktně váže přípustnost ústavní stížnosti na předcházející využití postupu podle ust. § 174a SSZ (srov. usnesení sp. zn. II. ÚS 1054/09 ze dne 12. 5. 2009: *„Ústavnímu soudu je také známo to, že řízení u soudů v regionu severní Čechy probíhají abnormálně dlouhou dobu, což je v přímém rozporu s požadavkem efektivní ochrany subjektivních práv. Přesto Ústavní soud nemůže rezignovat na požadavku vyčerpání procesních prostředků poskytovaných stěžovatelce zákonem o soudech a soudcích.“*), které, jak shora uvedeno (bod 12) považuje zpravidla, s přihlédnutím ke konkrétním tvrzením stěžovatelů [v obecné rovině, bez zohlednění konkrétních tvrzení, se Ústavní soud k návrhu dle ust. § 174a SSZ vyjádřil v nálezu sp. zn. I. ÚS 319/04 ze dne 7. 3. 2005 (N 46/36 SbNU 487), kde jej označil za „efektivnější“ prostředek k nápravě situace vzniklé průtahy v řízení, než neefektivní stížnost dle ust. § 164 SSZ], za efektivní prostředek nápravy. V případě objektivních průtahů v řízení však nelze, s ohledem na princip rovnosti, efektivnost shora uvedených preventivních prostředků (bod 16) posuzovat pouze zorným úhlem ochrany jen individuálního práva účastníka řízení, a to na úkor porušení zákazu diskriminace dalších osob při výkonu jejich základních práv (bod 14). Právě v případech objektivních průtahů si byl Ústavní soud v nálezech sp. zn. IV. ÚS 391/07, sp. zn. I. ÚS 543/03 a sp. zn. I. ÚS 600/03 vědom toho, že *„konkrétní individuální rozhodnutí není systematickým řešením, neboť pokud by i účastníci jiných soudních řízení ... podali ústavní stížnost a Ústavní soud by jí případně vyhověl, nedošlo by de facto k nápravě dané situace. Ústavní soud však nemá jiného nástroje k zajištění ochrany základních práv jednotlivců než rozhodnutí v individuální věci, jímž současně toliko apeluje na příslušné orgány reprezentující státní moc, aby zásahy do základních práv byly odstraněny a eliminovány ... Ústavní soud u vědomí neefektivity svého rozhodnutí je přesto činí, protože v opačném případě by mohl přispět k mezinárodněprávní odpovědnosti České republiky ... Současně si je vědom, že svým rozhodnutím narušuje princip rovnosti účastníků řízení probíhajících u příslušného senátu ...“* V těchto případech však Ústavní soud shledal, že preventivní prostředky ochrany proti průtahům v řízení, byť hraničně, ještě mohou splnit svůj účel, když situace na předmětném soudu nebyla zdaleka tak tristní.

18. Dle názoru Ústavního soudu je třeba přisvědčit předsedkyni okresního soudu i soudu krajskému, kteří shodně dospěli k závěru o průtazích v řízení, které však nelze

jejich činností odstranit (opatření k odstranění závad dle ust. § 173 odst. 3 SSZ a určení lhůty k provedení procesního úkonu dle ust. 174a odst. 8 SSZ), neboť by tím došlo k porušení principu rovnosti účastníků řízení (bod 14 a 17) vedených u Okresního soudu v Ústí nad Labem, a tudíž je třeba tyto prostředky považovat v nyní projednávaném případě za neefektivní. K opačnému závěru nelze dospět ani argumentem, že v agendě EC se jedná o úkony soudu zpravidla triviální a časově nenáročné, stále totiž platí rčení „stokrát nic umožilo osla.“ Z tohoto důvodu nelze vyhovět návrhu stěžovatele na zrušení napadeného rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem a přikázat Okresnímu soudu v Ústí nad Labem, aby dále nepokračoval v průtazích a neprodleně vydal elektronický platební rozkaz či nařídil ve věci jednání (bod 3 a 16), neboť nelze-li připustit nápravu zásahu do základního práva stěžovatele na projednání věci bez zbytečných průtahů na úkor současného porušení principu rovnosti ve vztahu k dalším účastníkům řízení vedených u Okresního soudu v Ústí nad Labem (rozuměj porušením téhož jejich práva) v řízení před obecnými soudy, tím spíše jej nelze připustit v řízení před orgánem ochrany ústavnosti – Ústavním soudem (bod 11). Jinými slovy, Ústavní soud musel hledat rovnováhu mezi právem stěžovatele na spravedlivý proces a právem ostatních účastníků řízení před dotčeným soudem na rovné zacházení a hledat cestu, která by umožnila zachovat maximum obou kolidujících statků. Nelze totiž přehlížet, že v civilních věcech základní práva do výkladu objektivního práva prozařují, tedy neuplatní se přímo, a proto je zmíněné vyvažování nezbytné. Z tohoto důvodu Ústavní soud ve zbytku ústavní stížnosti stěžovatele zamítl.

19. Ústavní soud si je přitom vědom toho, že ve vztahu ke stěžovateli jsou shora uvedené právní závěry velmi striktní, když ve svém důsledku znamenají nemožnost poskytnutí ochrany jeho základním právům v rámci preventivních prostředků ochrany; není-li však možno poskytnout ochranu základním právům stěžovatele v rámci preventivních prostředků, nabízí právní řád stěžovateli prostředky kompenzační (srov. nálezn sp. zn. IV. ÚS 391/07), přičemž k jejich uplatnění má stěžovatel dostatek podkladů a v rámci nichž se nutně musí jako klíčové projevit, že prostředky preventivní v případě stěžovatele absolutně selhaly. V tomto smyslu zůstává právo stěžovatele na spravedlivý proces zachováno v maximální možné míře, odpovídající zjištěným poměrům.

20. Evropský soud pro lidská práva k tomu uvádí, že čl. 13 Úmluvy kromě jiného zaručuje existenci účinného právního prostředku nápravy před vnitrostátním orgánem, který umožňuje si stěžovat na porušení povinnosti projednat danou věc v přiměřené lhůtě, stanovené v čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Jak poznamenal ESLP například v rozsudku *Hartman proti České republice* ze dne 10. 7. 2003 je vždy třeba zjistit, zda prostředky, které jsou ve vnitrostátním právu k dispozici, jsou „účinné“ v tom smyslu, že mohou zamezit vzniku nebo pokračování tvrzeného porušení, anebo dané osobě poskytnout za každé již nastalé porušení vhodnou nápravu (viz též rozhodnutí *Mifsud proti Francii* ze dne 11. 9. 2002). Čl. 13, v interpretaci podávané ESLP, tedy stanoví, že právní prostředek nápravy je „účinný“, pokud umožňuje, buď a) aby příslušné soudy rozhodly dříve, anebo b) aby se konkrétní osoba domohla odpovídající nápravy průtahů již vzniklých (viz např. rozsudek *Sürmeli proti Německu* ze dne 8. 6. 2006). V této souvislosti lze odkázat i na doktrinní závěry: „*Samotná filozofie vnitrostátních právních prostředků nápravy je však poněkud schizofrenní tehdy, jestliže příčinou neúměrné délky dlouho trvajících soudních jednání je chronický stav přetížení justice. V takovém případě vytváření dalších typů soudních řízení (ať už preventivní či kompenzační povahy) je svým způsobem kontraproduktivní, neboť je tím zároveň*

*zvyšován objem agendy, kterou už tak přetížený soudní systém není schopen v přiměřených lhůtách vyřizovat. V tomto ohledu by tedy bylo namístě preferovat preventivní prostředek nápravy na úkor kompenzačního, neboť má-li být již soudní systém zatěžován další agendou, ať je to tedy ta, jejímž účelem je porušení práva předcházet, nikoli pouze dodatečně napravovat jeho důsledky formou určité kompenzace utrpěné újmy. Prevence by měla mít v zásadě vždy přednost před represí. Na druhou stranu ovšem preventivní prostředek nemůže být způsobilý přinést nápravu závadného stavu, jestliže soud, kterému je stanovena lhůta k provedení procesního úkonu, nemůže ani při nejlepší vůli této své povinnosti z objektivních důvodů dostat ... Proto, ať se nám to líbí nebo ne, bez kompenzačního prostředku nápravy se nelze obejít“ (viz Kmec, J.: *K otázce účinných prostředků nápravy porušení práva na přiměřenou délku řízení*. Právní zpravodaj, Měsíčník pro právní praxi. 2006, č. 6, s. 3. a judikatura ESLP tam uvedená).*

21. Ústavní soud závěrem, vědom si opakovanosti svého apelu, opětovně (viz např. nálezy sp. zn. IV. ÚS 391/07, sp. zn. I. ÚS 543/03 a sp. zn. I. ÚS 600/03) a naléhavě vyzývá příslušné orgány reprezentující státní moc, aby zásahy do základních práv byly odstraněny a eliminovány, a to nejen v rovině organizace a personálií justice, ale i v rovině legislativní, kde nyní projednáváný případ ilustruje (agenda EC), že i bohulibá, ovšem nekoncepční a nepromyšlená, resp. nedotažená snaha o zjednodušení a efektivitu může mít efekt zcela opačný ba destruktivní.

22. Z tohoto důvodu Ústavní soud ústavní stížnosti dle ust. § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu zčásti vyhověl, když podle ust. § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu a konstatoval porušení základních práv stěžovatele a ve zbývajících částech ústavní stížnosti zamítl.

P o u č e n í :   Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat (§ 54 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

V Brně dne 15. února 2012

Vojen Güttler
předseda senátu